

בבית המשפט העליון

בע"מ 2375/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין

המבקש: פלוני
פלונית

נגד

המשיב: פלוני

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בבאר שבע (השופטים ש' דברת, א' ואגו וג' גדעון) מיום
7.2.17 בעמ"ש 17982-10-10

בשם המבקש: עו"ד נתנאל מויאל; עו"ד אורי זמברג

החלטה

א. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
(השופטים ש' דברת, א' ואגו וג' גדעון) מיום 7.2.17 בעמ"ש 17982-10-10, במסגרתו
נדחה ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה באשדוד (השופטת ר' קודלר
ניאש) מיום 20.6.16 בתמ"ש 17982-10-10. ענייננו בתביעה למזונות בגיר.

רקע

ב. המבקש הוא בנם הבגיר של המבקשת והמשיב, אשר התגרשו בשנת 2009; הוא
סובל מפיגור שכלי קשה, אפילפסיה ו-100% נכות נוירולוגית. בשנת 2013 מונחה
המבקשת כאפוטרופא בלעדית לגופו ולרכושו של המבקש, אשר מתגורר עמה ומקבל
מן המוסד לביטוח לאומי (המל"ל) קצבת נכות כללית וקצבת שירותים מיוחדים בסך
כולל של 7,237 ₪ נטו. המבקשת הגישה בשם המבקש תובענה למזונות בגיר נגד
המשיב, בטענה כי אין בסכום הקצבאות האמורות כדי לכסות את צרכיו ההכרחיים של
המבקש, אשר הועמדו בכתב התובענה על למעלה מ-20,000 ₪. הליך זה הוא שעומד
בבסיס בקשה זו.

ג. עם תום הליך ההוכחות דחה בית המשפט לענייני משפחה את תביעת המבקש. זאת, משני טעמים מרכזיים: האחד, לאחר שנמצא עובדתית כי צרכיו ההכרחיים של המבקש נמוכים מגובה הקצבאות המשולמות למבקש על-ידי המל"ל ועומדים על כ- 3,500 ₪, ובתוך אלה – 1,200 ₪ לטיטולים, 1,000 ₪ למזון, 500 ₪ לביגוד והנעלה ועוד; ראו במיוחד פסקאות 13, 15 לפסק הדין. השני, לאחר שנמצא כי המשיב נמצא בגירעון חודשי של אלפי שקלים לחודש, עוד טרם נשא בהוצאותיו האישיות. מכאן, נפסק כי אין מתמלאים התנאים בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט – 1959 (להלן חוק המזונות), הנדרשים לשם חיוב הורה במזונות בנו או בתו הבגירים.

ד. ערעור המבקש לבית המשפט המחוזי נדחה מכוח תקנה 460(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, למעט קביעה כי קצבת הפנסיה של המשיב והזכויות שצבר ממועד נישואיו עם המבקשת עד למועד הקובע יאוזנו בלא להביא בחשבון את גמלת הנכות. פסק הדין ניתן לאחר שהובאו בפני בית המשפט המסכת העובדתית וטענות הצדדים בהרחבה, והדברים נסקרו על-ידי באורח מקיף. נמצא, כי אין להתערב בממצאיו העובדתיים של בית המשפט לענייני משפחה, המעוגנים היטב בחומר הראיות והעדויות שנשמעו בפניו. יוער, כי במסגרת ההליך בבית המשפט המחוזי נשמע גם ערעורה של המבקשת על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה שעסק בעניינים הרכושיים בין בני הזוג (תמ"ש 330/08 ותמ"ש 331/08), אולם הבקשה שלפנינו אינה נסבה על ערעור זה, ולכן לא נרחיב על כך.

הבקשה

ה. נטען, כי אין לקזז את הקצבאות המשולמות על-ידי המל"ל מסכום המזונות אותו זכאי המבקש לקבל מהמשיב; זאת, כיון שלפי הנטען מטרתם של שני התשלומים שונה – למשל, קצבת הנכות אינה אמורה לממן רכישת מזון, ביגוד והנעלה בעבור מקבל הקצבה, והדבר אמור להשתלם מקצבת המזונות. עוד נטען, כי שגה בית המשפט בכך שבחן את הוצאות מחייתו של המבקש לאחר שנפרדו הוריו ולא בזמן שחיו ביחד, שאז חי המבקש ברמת חיים גבוהה יותר. כן נטען כי המבקש זקוק למטפלת, ולכן שגה בית המשפט בקבעו כי אין לכלול בהוצאות מחייתו של המבקש גם הוצאות כאלה.

דיון והכרעה

ו. לאחר עיון בבקשה, אין בידי להיעתר לה, חרף האהדה הטבעית למצוקתו של המבקש וגם לאמו הנושאת בנטל היומיומי הכבד בכרוך בו. ואולם, מרכז הכובד של הבקשה הוא ביסודו עובדתי – הערכת עלות מחייתו של המבקש. כידוע, אין דרכו של בית משפט של ערעור להתערב בממצאיה העובדתיים של הערכאה הדיונית, קל וחומר בגלגול שלישי (בע"מ 9948/16 פלוני נ' פלונית, פסקה ט' (2016); בע"מ 9935/16 פלוני נ' פלוני, פסקה י"ד (18.1.17)). לא מצאתי כי ענייננו מצדיק חריגה מכך, שכן טענות המבקש נשמעו ונדונו בהרחבה על-ידי שני בתי המשפט עד כה והראיות הובאו; ומכל מקום אין המדובר בסוגיה העומדת בתנאי הליכון בבית משפט זה בגלגול שלישי. ודוקו, כאמור אין חולק על נסיבות חייהם הקשים של המבקש ואמו, אשר כעולה מפסק דינו של בית המשפט המחוזי, גם היא הוכרה על-ידי המל"ל כנכה בשיעור 75% נוכח מחלה קשה; ואולם בכך אין כדי להביא להתדיינות עובדתית נוספת, אשר קשה להלום שתהא בה תועלת, לאחר שהתיק כאמור נדון בהרחבה על-ידי שני בתי משפט.

ז. למעלה מן הצורך אציין, כי על פני הדברים דומה שלא נפל פגם בתוצאה הסופית אליה הגיעו בית המשפט המחוזי ובית המשפט לענייני משפחה לפניו. סוגיית מזונות בגירים מוסדרת בחוק המזונות. סעיף 4(2) לחוק קובע, כי "אדם חייב במזונות... ילדיו הבגירים ובני זוגם"; אלא שסעיף 5 מסייג חובה זו – בשונה מחובתו של הורה לשאת במזונות ילדיו הקטינים, מכוח הדין האישי החל עליו, המעוגנת בסעיף 3(א) לחוק – ומתנה אותה בקיומם של שלושה תנאים מצטברים באופן הבא:

"אין אדם חייב לספק מזונות לבן-משפחה לפי סעיף 4
אלא במידה שנתקיימו שלוש אלה:

- (1) יש בידו לעשות כן לאחר סיפוק הצרכים של עצמו, של בן-זוגו ושל הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו;
- (2) אותו בן-משפחה, על אף מאמציו, אינו יכול לספק צרכיו מעבודה, מנכסיו או ממקור אחר;
- (3) אותו בן-משפחה אינו יכול לקבל מזונות לפי סעיף 2 או לפי סעיף 3 או מעזבון, ואינו יכול לקבלם מבן-משפחה הקודם לאותו אדם לפי הסדר שנקבע בסעיף 4."

כפי שנקבע בבית משפט זה בעבר, כאשר ענייננו במזונות בגיר, בשונה ממזונות קטין, "החיוב אינו אוטומטי ואינו נובע מעצם יחסי הורה וילד אלא מקיומן של הנסיבות המיוחדות, המפורטות בסעיפים 4 ו-5 ולגבי אלו צריך להביא ראיות, ובית-המשפט צריך לקבוע בעניין זה ממצאים, המבססים את החיוב" (ע"א 161/82 רחמים רומנו נ' אסתר רומנו, פ"ד לח(1) 194, 195, הנשיא שמגר (1984); וראו

גם ע"א 117/85 חיים מרדכי נ' פני מרדכי, פ"ד לט(3) 731, 732 (1985); ע"א 4480/93 פלוני נ' פלונית, פ"ד מח(3) 461, 474-483 (1994)). אכן, המחוקק צעד עקב בצד אגודל, מתוך הנחת היסוד שבן משפחה בגיר אינו זכאי למזונות על דרך הכלל, והחיוב יתכן במקרים חריגים בלבד. כדי להטיל חובה זו, ברי כי הנטל להוכיח קיומן של הנסיבות המיוחדות, הקשורות הן ביכולת הנתבע הן ביכולת התובע ובחלופות העומדות לו, התובע הוא על "המוציא מחברו". בענייננו, נדמה שלא מתקיימים שני התנאים הראשונים האמורים מעלה – וכאמור, די בכך שלא יתמלא אחד מהם:

ראשית, נקבע עובדתית על-ידי בית המשפט לענייני משפחה, ובית המשפט המחוזי לא מצא כאמור לשנות מכך, כי המשיב נמצא בגירעון חודשי של אלפי שקלים בחודש טרם כיסוי צרכיו האישיים. לא עלה בידי המבקשים להראות כי שגו בתי המשפט בקביעות אלה, ומכאן שאין מתקיים התנאי המנוי בסעיף-קטן (1), לפיו "יש בידו [ההורה] לעשות כן [לשאת במזונות בנו הבגיר] לאחר סיפוק הצרכים של עצמו...".

שנית, נקבע עובדתית על-ידי בית המשפט לענייני משפחה, וגם מכך כאמור לא מצא בית המשפט המחוזי לשנות, כי עלות מחייתו של המבקש היא כ-3,500 ₪ בחודש; גם אילו ניתן היה לקבל את טענת המבקש – שלא הוכחה כדבעי – כי היה מקום לכלול בהוצאות אלה גם הוצאות בעבור מטפלת (שכיום אינה מועסקת ולכן לא נכללה בחישוב של בית המשפט לענייני משפחה), ככל הנראה – בחלקיות משרה של מטפלת – לא היה בסכום הכולל לעבור את סכום הקצבאות המשתלמות למבקש ממל"ל, כ-7,300 ₪ מדיי חודש; ראו לעניין זה עדותו של המשיב – אשר לא נסתרה על-ידי המבקשת – לפיה כאשר הועסקה מטפלת לטיפול במבקש, היה זה בעלות של כ-2,500-3,000 ₪ בחודש (ע' 11 לפרוטוקול הדיון מיום 10.2.15 בבית המשפט לענייני משפחה), ויחד עם הסכום של 3,500 ₪ שנפסק כאמור על-ידי בית המשפט לענייני משפחה, עומד הסכום הכולל על כ-6,000-6,500 ₪ סך הכל, סכום שעודו נמוך מהקצבאות החודשיות. מכאן, שאין מתמלא התנאי האמור בסעיף-קטן (2), לפיו "אותו בן משפחה, על אף מאמציו, אינו יכול לספק צרכיו מעבודה, מנכסיו או ממקור אחר" (הדגשה הוספה – א"ר).

אין באמור מעלה כדי להקל ראש בנסיבות החיים הקשות של המבקשים, אשר אין חולק כי סכום כספי גבוה יותר היה משפר את רמת חייהם; אולם בכך אין כדי לאפשר התערבות שיפוטית וחיוב המשיב במזונות בנו הבגיר, משנמצא כי ענייננו, על נסיבותיו, אינו בא בגדרם של תנאי חוק המזונות כאמור.

ח. אין בידי איפוא להיעתר למבוקש.

ניתנה היום, י"ג בסיון התשע"ז (7.6.2017).

המשנה לנשיאה